

Per.
Lat
020

Latéinische Jugendzeitschrift. Latin ifjúsági folyóirat. Revue latine de la jeunesse
Laptulajdonos: Katolikus Középkolai Tanáregyesület. — Sumptibus Societatis Magistrorum Catholicorum Mediarum Scholarum Hungariae. — (Praeses: Dr. Andreas Zibolen elnök.)

Administrator (felelős kiadó — Geschäftsstelle — administration), ad quem pecuniae dirigantur: ALEXANDER REGÉNYI, Budapest, XI., Fehérvári-út 13. (tel.: 269-057).

Moderator (felelős szerkesztő — Schriftleitung — rédaction), ad quem manuscripta mittantur: JOSEPHUS WAGNER DR., Budapest, XI., Lágymányosi-utca 20. (telephon: 468-099).

Megjelenik minden hó 20-án. — Prodit singulis mensibus die 20. Pretium subnotationis an. 1942—43: 3 pengoe, extra Hungariam 4 pengoe. Nummaria chartula (vulgo: chèque) postalis in Hungaria: 57.292. Subnotatores earum gentium, unde pecuniarum transmissio impeditur, utantur schidulis «Coupon réponse international» appellatis, quarum si quis decem in epistola ad administratorem mittit, pretium annum solvit.

Stephanus e nobilibus Horthy.

Lectoribus mediis scripserunt *Alexander Weber* disc. Sch. Piarum Bp. et *Hugo Rácz* disc. Makonensis.

«Quis desiderio sit pudor aut modus tam cari capitis?»¹ etiam nos afflicti exclamavimus, cum die festo laetissimo nationis, i. e. die S. Stephani regis vicegubernator noster aëroplano infeliciter delapso repentino mortem obiit.

Stephanus Horthy a. 1904 in urbe Pola natus, postquam in Academia Polytechnica Budapestinensi diploma machinatoris² adeptus est, in fabrica³ machinis³ construendis³ Csepeliensi, postea in America, apud Fordium laboravit. Inventum quoddam viri ingeniosi rex automobilium clarus ad usum in fabricis suis accepit. In patriam reversus functionarius, deinde praeses Mávag,⁴ mox M. Á. V.⁵ factus totum se condicionibus operariorum corrigendis dedit: officium⁶ rei⁶ sanitariae⁶ amplificavit; orphanotrophaea,⁷ valedudinaria aedificari iussit, et mercedes iuste ordinavit. Quomodo Stephanus Horthy m. Februario a. 1942. Vicegubernator creatus esset, tum nunti-

Steph. Horthy cum uxore in urbe Kiev rediens e claustro Lavra.

avimus (m. Martio). Unus erat ex aviatoribus singularibus. Impedimenta naturae industriā superans officia volatoria etiam audacissima praestitit. Cumulum volationibus suis Budapestino in urbem Bombay aëroplano parvo solus volans attulit. Fautor optimus iuventutis et rei gymnasticae, praeses Societatis «Diakkaptár»,⁸ unus fuit ex ducibus Societatis Exploratorum⁹ Hungaricorum, et curam haud mediocrem adhibuit ad discipulos pauperes adiuvandos.

Stephanus e nobilibus Horthy ante hos aliquot menses in Russiam occupatam volavit, ubi certaminibus aëriis adesset et exemplum militibus, quibus pace praefectus, bello autem commilito¹⁰ valde acceptus fuisset, praerberet: unde — pro!¹¹ — vivus numquam reversus est. Gens Hungarica, quamquam detrimento irreparabili luctuque

¹ Hor. Carm. I 24, 1—2. ² gépész-mérnök = Maschineningenieur = ingénieur mécanicien ³ gépgyár = Maschinenfabrik = chantiers de construction (mécanique) ⁴ fabricae ferrariae ferriviarum Hungaricarum ⁵ ferriviae Hungaricae publicae ⁶ egészségügyi szolgálat = Sanitätsdienst = service de santé ⁷ árvaház = Waisenhaus = orphelinat ⁸ societas discipulorum res necessarias publice colligentium ⁹ cserkész = Pfadfinder = boy-scout ¹⁰ bajtárs = Kriegskamerad = camarade ¹¹ sajnós = leider = hélas

Pompa funebris Stephany Horthy iu ponte Suspenso
Budapestinensi.

affectus, superbiā iustā ambiguis temporibus obviam it sanguinem huius herois non frustra profusum saluti fore vitae futurae nationis sperans. «Quotiens» enim «de viris claris recordamur, conscientia iacturae¹² in cultum idearum, quarum mortuus ille praeclarus, dum vivebat, minister erat, impercepte¹³ coalescit sicque nubes tristitiae candore gloriae nationis velut inauratur.»¹⁴

Vale, Stephane Horthy, in aeternum vale!

«Semper honos nomenque tuum laudesque manebunt!»¹⁵

¹² veszteség = Verlust = perte ¹³ non animadverse
¹⁴ verba Pauli Gyulai ¹⁵ Verg. Aen. I 543.

S. O. S.

Ex commentariis S. Széchenyi, quibus «Venationes in Alasca» inscribitur. Latine reddidit: I. Guelmino.

Dr. Haverstack, medicus, vir vere amabilis est. Genu meum, propter contusionem¹ colore violaceam, magis magisque maius fit et tumescit.² Medicus spectat, attrahat,³ torquet, flectit huc et illuc, oblectatur.⁴ «Ossa valida habes, — inquit demum — integra, non fracta. Sed tumorem⁵ quoque habes ingentem, qui ut residat,⁶ quiete indiges unius tantum hebdomadis.»⁷

— Et cur ego in Alasca moror, — interrogo eum, quasi rem prorsus irrefutabilem⁸ dicens — venandi aut me curandi causa?

— Non semper nostrum est facere, quod volumus; — respondet quiete, et claudicans⁹ sellam admovet lecto meo, assidensque — ante duos annos factum est, quod mihi nunc in mentem venit, — pergat — in parvo pago Indiano, nomine Kulukat, qui inde septingenta quinquaginta chilometra abest. Constituimus scilicet, ut Indiani ibi, in immensa vastitudine¹⁰ silvarum,¹⁰ ut potest moris¹¹ melioris¹¹ fierent.¹¹ Quod ut prospere¹² evaderet,¹² magistram apportavimus eis, quae eos nonnulla artificia doceret: quomodo manibus laborandum esset, quomodo ratio¹³ vivendi¹³ attolli posset, quomodo aegroti curarentur, etc. Et ut aliquid lucis animo acciperent, etiam scribere et legere docebantur.

Magistrae ad tale negotium obeundum¹⁴ plurimae inveniuntur, quia solitudinis cupidae, animosae et fidissimae sunt. Viri non sunt opportuni ad talia negotia obeunda, quia indigenae¹⁵ brevi efferati fiunt. Feminae nunquam.

Accidit autem, ut magistra pagi Kulukat maximo incommodo¹⁶ implicaretur,¹⁶ cum aliquando venatum iens, sclopeto¹⁷ pedem ex improvise ita vulneraret, ut domum revertere nullo modo poterit. Qui comitabatur eam, Indianus, nomine Wampum, vulnus pannis¹⁸ scissis¹⁸ ligavit, cui in pagum auxilium ferendi causa recursuro: «Simulac — dicit domina, — misso iam auxilio intraveris in cubiculum meum, aperi missorem¹⁹ radiphonicum,¹⁹ et ut ego te docui, incipe signa dare. Terna brevina et longa et iterum tria brevina: tititi-tātātā-tititi. Quae dabis sine intermissione, donec domum portata ero. Intellexisti?»

— Intellexi, respondet ille, et iam avolvit.

Signa per totum orbem terrarum nota S. O. S. sunt. Wampum probus, ut iussum erat, omnia recte peregit. Domina domum portata repperit eum apud mensam radiotelephonicam signa diligenter S. O. S. mittentem. Signa in navibus Oceani Pacifici excepta sunt. Nihil aliud autem, tantum S. O. S. ! Commoti igitur sciscitabantur, quis auxilium rogaret. Et nihil aliud respondebatur, nisi S. O. S., quia Wampum ignarus erat missoris radiotelephonicis administrandi. Neque signorum Morse gnarus erat et quantum potuit, fecit, signa tititi-tātātā-tititi missitans. *Finis sequetur.*

¹ zúzódás = Quetschung = contusion ² dagad = anschwellen = s'enfler ³ tapogat = betasten = táter ⁴ szórakozik = sich unterhalten = se divertir ⁵ daganat = Geschwulst = tumeur ⁶ lelohád = sich setzen = se dégonfler ⁷ a hét = Woche = semaine ⁸ megcáfólhatatlan = unwiderlegbar = irrefutable ⁹ sántikál = hinken = boittiller ¹⁰ óserdő = Urwald = forêt vierge ¹¹ civilisarentur ¹² sikerrel végződik = gelingen = réussir ¹³ életszínvonal = Lebensstandard = niveau de vie ¹⁴ elvállal = unternehmen = se charger de ¹⁵ bennszülött = Eingeborener = indigène ¹⁶ bajba kerülni = vom Übel erreicht werden = se mettre dans un mauvais cas ¹⁷ puska = Flinte = fusil ¹⁸ rongydarabok = Fetzenstücke = lambeaux d'étoffe ¹⁹ rádiókészülék = Rundfunkapparat = appareil de T. S. F.

Petőfi: Prospicio per fenestram...

*Prospicio per fenestram equidem,
Specto illam vigilantem militem,
Iuxta sagum lignum it saepius
Gravitate magna, sicut regulus.*

*Sic me quoque gressum olim cerneres,
Nam et ego militabam ut pedes,
Ante nigra-fulva ligna curabam
Pugionem terribilem micandam.*

*Sub mantica vitulina sudavi,
Pedes pulchros caligulis ornavi,
Siste gradum! — hoc sonabat vox mea
Et verrebam castrorum in area.*

*Gloriosa vita, cursus militum,
Me pudet te reliquisse infidum,
Pudet me iam abiicisse facile
Querneam coronam scopas facile.¹*

*Sed perdidit, heu, me Deus admodum,
Cum a vita destituissem heroum,
Poeta sum factus tantum pervagus
Ibi forsitan essem abhinc decanus.²*

Latine reddidit Vinc. Bors Szegedinensis.

¹ sclopetum ² decurio

Geographica.

Carissime Domine Moderator!

Quia dixisti Te de Lacu Pelson¹ aliquid edere velle, nunc, cum aestatem loco pulcherrimo litoris Somogyensis in vico Fonyód transigo, laetitiam affert mihi maximam, Tibi de pulchritudinibus huius regionis scribere. Locum pulcherrimum Lacus Pelsonis Fonyód nominavi. Imaginare² conspectum magnificum, quo hic delectamur: in litore contrario Mons Badacsony atque montes ignivomi³ extincti, Csobánc, Gulács, Szigliget cernuntur, in litore autem Somogyensi spectamus in summo monte arduo templum parvum, iuxtaque silvam. Libentissime vesperscente caelo hanc regionem contempler, cum aqua Lacus Pelsonis placidissima est, montes nebulā pallidā velantur, sol autem purpureus pone Montem Badacsony occidit.

Tempus potissimum natando et ambulando agimus, ambulantes enim saepe res memoratu dignas comperimus. Ut exemplo utar, ad turfam⁴ invisendam profectae sumus. Solum uliginosum⁵ transeuntes caricibus⁶ ulvisque⁷ abundans operarios conspeximus, ex quibus unus nobis monstravit turfam nondum excisam superne argillae⁸ similem, infra autem fuscā. Turfa harpaginibus excisa machinā premitur et commiscetur, deinde in partes aequabiles conciditur, quo facto postquam sub divo exaruit, alimentum ignis et materiam ad stercorandum⁹ praebet. Alio tempore in coloniam¹⁰ piscatorum¹⁰ ivimus pisces empturae, ibique farinam¹¹ pisceam¹¹ cognovimus. Pisces enim parvuli vescendo non apti vapore fervido, loco hermetico tosti sicut frumentum, moluntur. Farina piscea sic accepta potissimum subis saginandis¹² utilis est, septenas enim centesimas phosphori continet, quapropter ossa animalium corroborat.

Haec sunt res memoratu dignae Fonyodienses, quas etiam ego vidi. Nunc autem sperans litteras meas in IUVENTUTE prodituras esse, reverenter

plurimam Tibi dicit salutem

Verona Szlávik disc. Angelani Bp.

¹ Balaton ² ante oculos tibi proponere ³ ignem evomentes ⁴ tőzeg = Torf = tourbe ⁵ nyirkos = feucht = moite ⁶ sás = Riedgras = carex ⁷ káka = Schilf = jonc ⁸ agyag = Tonerde = argile ⁹ trágyázni = düngern = amender ¹⁰ halásztelep = Fischerei = pêcheries ¹¹ halisz = Fischmehl = farine au poisson ¹² hizlal = másten = engraisser

Pensum historicum in speculo¹ proverbiorum Latinorum.

Classis radiis solis hiberni etiam nos hilares reddentis impletur. Quamquam non est, quo gaudeamus: magister historiae diarium classis iam clausit. Nunc igitur examinabimur, — percurrit nos omnes cogitatio horrenda. De aetate Anjou non facile est dicere: praeter modum multa «commiserunt» (multas res gesserunt). At adversaria² magister nondum promit. Fortasse non examinabimur? — venit subito nobis in mentem, et iamiam gaudere coepimus. Heu, sed recte dixit Solon revera: «Nemo ante

mortem beatus.» Magister nihil nisi haec dicit: De «statu culturali Hungariae medio saeculo XIV.» Verba pauca, sed haec enuntiatio brevis consequentias tristes habet. Chartae³ comparent, quibus manu trementi inscribimus titulum pensi.

Hoc adhuc bene est, postea autem quid scribimus? Titulus tantum dictatus est, at porro non sufficit⁴ litteram H solam scribere, sicut unus e nobis aliquando fecerat. Rursus proverbii Latini venit mihi in mentem: «Repetitio est mater studiorum.» Et quia inter⁵ omnes⁵ constat⁵ stilum rem doctam esse, consilio magifico mandare coepi, et secundum proverbium «Inter duos litigantes tertius gaudet,» tertius — id est charta — gaudet, cui sic in⁶ praesens⁶ litterae meae etiam vestigiis⁷ felis⁷ mirabiliores non patiendae sunt. At «Hic aut vincendum, aut moriendum est.» Itaque pergo stilum mandare, quia «Dum spiro, spero.» Denique stilus «doctus» persuadet, ne vicinum adeas consulturus, nam etiam ipse consilium sapiens tibi dat, dummodo valde mandas. Nunc iam spero: «In hoc signo (scilicet stilo) vinces!»

«Verba volant, scripta manent.» (scilicet verba mihi volant in capite, scripta manent in charta), stilus autem usu deteritur, et infra, et supra. Interea complures interrogationes ad me veniunt, responsa celeria expectantes, quia «Bis dat, qui cito dat.» A Domino magistro admonitus: «Et tu, mi fili, Brute?» cohoresco,⁸ deinde quiete respon-

¹ tükör = Spiegel = miroir ² notesz = Notizbuch = calepin ³ papírlap = Papierblatt = feuille de papier ⁴ elegendő = genügen = suffire ⁵ köztudomású = allgemein bekannt = il est de notoriété publique ⁶ egyelőre = einstweilen = quant à présent ⁷ macskakapará = Kritzelei = écriture de chat ⁸ összerezzen = zusammenschauen = tressallir

Prospectus, qui in litore Fonyodiensi ad montes Badacsouy, Gulács, etc. praebetur.

Lectores nostri magisterque Emericus Bartos dr. in Barossiano Szegedinensi.

sum transmittō. «*Quid hoc (scilicet admonitio) ad aeternitatem?*» — puto. Sed tempus labitur.⁹ Festino igitur. Vero, res mirifica est! quin¹⁰ etiam¹⁰ molesta! Dum discipuli examinantur, tempus, lente labitur, mox mihi scribere volenti iam non suppetit.⁴ Iam finis est horae. Chartae colligendae sunt, et «*Alea iacta est.*»

E sellis lente surgimus. Vultus omnium desperationem hebetatam¹¹ ostendit. Etiam stilus meus tristis gemit, et partes in ore meo dilapsas¹² lacrimat. Igitur «*Sunt lacrimae rerum.*» Titubantes¹³ in porticum eximus. Parumper nemo sciscitari de eventu pensi audet. Spes enim est unica fore, ut errores oculos domini magistri fugiant, quia «*Aquila non captat muscas.*» Et insuper «*Errare humanum est.*» Denique unus e fortioribus subito interrogat: Quomodo evenit? Responsum est breve, sed grave «*Sors bona, nihil aliud.*»

Gabriel Szász disc. Barossiani (Szeged).

⁹ praeterit ¹⁰ söt = sogar = et même ¹¹ elfásult = apathisch = apathique ¹² elmállik = sich auflösen = s'emietter ¹³ támolyog = taumeln = tituber

De sacramentis¹ militum orbis terrarum.

In plerisque civitatibus milites rite militiae sacramento obligantur. Hoc modo officium militare convenienter cum doctrina Christiana de origine auctoritatis profanae subditur numini divino. In actis² diurnis² Coloniensibus² commentariolus³ lectu dignus de formulis iurandi militum usu receptis in diversis civitatibus editus est. In Germania sacramentum his temporibus sic dicitur: «Per Deum iuro hoc votum sacrum me duci imperii Germanici, Adolfo Hitler, summo imperatori militiae maxima cum oboedientia servitutum fortemque me militem omni tempore paratum fore ad hoc votum vel amittendā vitā meā persolvendum». Miles Italus hoc iusiurandum iurat: «Iuro me fidem regi eique succedentibus servaturum, leges civitatis diligenter secuturum, cuncta officia militiae ad salutem regis patriaeque oboedienter ac pie facturum esse».

Brevissima formula iurandi tironum Batavorum⁴ ante bellum fuit: «Fidem iuro reginae, oboedientiam legum, modestiam disciplinae militari. Ita me Deus adiuvet!» Milites Britannii in nomen regis iurantes haec dicunt: «In nomine

Dei omnipotentis iuro me maiestati Georgio VI. regi, item successoribus heredibusque eius servum obtemperantem ac fidelem fore, meque militari officio fungentem nunquam⁵ non⁵ cum honestate et fide conaturum esse omnes amicos defendere, imperata Maiestatis et successorum heredumque eius, item legatorum et praefectorum⁶ militum⁶ nec non omnium, qui mihi praesint, facere. Ita me Deus adiuvet!» *Finis sequetur.*

Julius Holper disc. VIII. cl. gymnasium Cisterciensium Bp.

¹ eskü = Eid = serment ² Kölnische Zeitung ³ cikk = Artikel = article ⁴ Hollandorum ⁵ semper ⁶ tiszt = Offizier = officier

Nuntii recentissimi.

Numerus 300-us JUVENTUTIS mense Junio editus est. Nunc ineunte anno XXVII-o ephemeridis nostrae omnes amicos socios lectoresque rogamus, ut moderatorem eadem qua adhuc benignitate adiuvere velint.

Nuntii bellici. Mensibus praeteritis in Africa Anglis repulsis Germani Itali que iam prope ostium Nili dimicant. In Russia captis urbibus Sebastopoli, Charkovio, Rostovio, Crasnodari multisque aliis iam Caucasus mons oppugnatur, cuius in cacumine Elbrus nominato iam vexillum¹ Germanicum vento agitatur. Etiam milites nostri pro sua parte viriliter libertatem fidemque christianam contra bolscevistas atheos defendunt. Quo in certamine etiam filius Gubernatoris nostri immatura morte abreptus ingenti luctu afflixit cum parentes et uxorem tum etiam patriam. Angli, postquam portum Dieppe in Gallia frustra aggressi sunt, Americanis auxiliantibus impetum in portum Gallicum Dacar in Africa facturi sunt, aliter enim Russis auxilium ferre non possunt. Interim primores Indiae, quia libertatem patriae poscere non desinunt, una cum duce Gandhi ab Anglis in vincula coniecti sunt. Sic bellum omnium contra omnes geritur.

Vivum Latinum. Poëta notus Milanus Füst novam suam fabulam² romanensem,² quae inscribitur «*Historia uxoris meae*» precibus latini-

¹ zászló = Fahne = étandard ² regény = Roman = roman

Gandhi veste Europaea indutus.

tatem medii aevi imitantibus inchoat. Quamquam conatus laudabilis est, tamen nonnullae locutiones mendosae sunt, e. c.: «oculos sanctos tuos in inopiam nostram conjicere non gravator» (recte: noli gravari seu ne gravatus sis).

Programma ludorum latinorum in memoriam Livii a thygatrogymnasio Ursulano Scarabantino editorum: Spectatores *Elisabeth Cora* salutavit. De vita meritisque *Livii Clara Komlós, Juditha Pintér, Erica Tóth* recitaverunt. Praeter fabulas scenicas latinas, quae inscribuntur «*Cornelia*» et «*Ara Pudicitiae*», a *Clara Komlós, Gisela Sándly, Elisabetha Kapiller* compositas discipulae declamationibus canticisque auditores delectaverunt.

In *Annalibus*³ gymnasii Hunfalvyani Cassoviensis socius noster *Arnoldus Pányi* commentariolum latinum «*Ave Tite Livi duo milia annorum nate*» intitulatum edidit demonstrans, quomodo dignissime scriptores antiquitatis clari celebrari possent.

Nuntii varii. Iulius e comitibus *Károlyi*, gener Gubernatoris nostri cum aeroplano in Danubium decidit et infeliciter periit. Cadaver vixdum inveniri potuit. — *Sigismundus Móricz*, unus ex optimis scriptoribus Hungariae, cuius narratio pulchra

3. Ruina domus Budapestinensis a Russis nocte dirutae, ubi duae puellae educatrixque dormientes sub ruina perierunt.

«Septem nummi» in IUVENTUTE m. Maio a. 1935 edita est, 63 annos natus, apoplexiā³ mortuus est. — Russi bolscevistae novissime etiam Hungariam pyrobolis turbare conantur: Budapestini templum compluresque domos civium pacate dormientium destruxerunt.

³ évkönyv = Jahrbuch = annuaire ⁴ agyvérzés = Schlaganfall = apoplexie

LECTORIBUS MINIMIS.

locosa.

1. *Baptisma*.¹ In societate feminarum de baptisate agitur. Puella stulta dicit: «Mihi maxime placebat, cum avus² meus baptisabatur!» — «Stulta es, — vituperat mater non minus stulta — quomodo meminisses³ baptismatis patris mei? Tum enim etiam ego parva filia eram!»

2. *Deversorium*⁴ in Russia bolscevistica. Caupo⁵ iam primā luce pulsat ianuam cubiculi: «Quaeso, tovaris,⁶ expergiscere⁷ et surge!» «Cur surgam, — interrogat hospes — dormire etenim volo!» — «Hoc non est faciendum, — respondit caupo — nam statim veniunt alii hospites, qui ientare⁸ volunt et opus est linteo⁹, nam id est etiam mantele!»¹⁰

3. *Homo abstinens*. Homo amicum suum adit¹¹, qui forte ientat. Amicus libenter invitat: «Ienta, quaeso, mecum!» — «Gratias ago, sed nolo ientare.» — «Cur non vis?» — interrogat amicus necopinans. «Complures causae me impellunt. Primum non soleo ientare, deinde hodie ieunium¹² servandum¹² est, postremo iam — ientavi!»

4. *Bonum pluvial*.¹³ In taberna homo iratus mercatorem quaerit, mox advenientem vehementer increpat:¹⁴ «Vide hoc pluvial, septem diebus ante emi et iam omnino pessum iit!»¹⁵ — Mercator mirans huc illuc versat, deinde dicit: «Non intellegere possum, domine, sed forsitan maduit¹⁶ hoc pluvial?»

¹ keresztelő = Taufe = baptême ² nagyapa = Großvater = grand-père ³ emlékezhetniél = könntest du dich erinnern = pourrais-tu te souvenir ⁴ szálloda = Gasthof = hôtel ⁵ kocsmáros = Gastwirt = aubergiste ⁶ nomen Russicum: elvtárs = Volksgenosse = camarade ⁷ ébredj = erwache = réveille-toi ⁸ reggelizni = frühstücken = prendre son petit déjeuner ⁹ lepedő = Leintuch = drap (de lit) ¹⁰ asztalterítő = Tischtuch = nappe ¹¹ meglátogat = besuchen = visiter ¹² böjtöl = fasten = jeûner ¹³ esernyő = Regenschirm = parapluie ¹⁴ ráförméd = anherrschen = rudoyer ¹⁵ tönkre megy = zugrunde gehen = se détraquer ¹⁶ megázik = naß werden = être mouillé

Jos. Tóth dr. (Pestszentlőrinc).

1. *Duae columbae colloquuntur:* Altera: «Adivisti-ne? Filius meus maximus tabellarius¹ est factus. Toto die epistulas hominibus apportat.» Tum altera: «Admiror, inquit, tam stultum esse eum. Cur se² fatigat?» Quare non mittit epistolas per cursum publicum (postam)?»

2. *Discipulus pauper olim cum epistolam accepisset ab amico, responsum ei mittere voluit. At tam erat pauper, ut pittacium³ emere non potuerit. Ergo responso hoc postscriptum addidit:* «Noli mihi irasci, quod pittacium oblitus sum involucro⁴ agglutinare. Errorem enim tum primum animadverti, cum epistola iam a cursu publico ablata erat.»

Frid. Kreiner disc. Sch. Piarum (Nagykanizsa).

1. *Emptrix*⁵: Paulo ante huc misi filiolum meum, ut chilogramma mālorum⁶ emeret. Domi ego quoque ponderavi⁷ mala, octavam partem deesse constitui. — *Venditrix:* Ponderatio mea certe recta est, quia libra⁸ mea recte ponderat. Sed, sodes,⁹ ponderes, antequam et postquam emit, — filiolum!

2. In quodam coemeterio¹⁰ permagno urbis Neo-Eboraci (New-York), in cippo¹¹ quodam haec commendatio¹² legi potest:

«Hic requiescit Ioannes Smith. Cui, revolverio

¹ levélhordó = Briefträger = facteur ² fáradozik = sich bemühen = se peiner ³ bélyeg = Briefmarke = timbre-poste ⁴ boríték = Briefumschlag = enveloppe ⁵ vevő(nő) = Käuferin = client ⁶ alma = Apfel = pomme ⁷ mérlegre tesz, lemér = wägen = peser ⁸ mérleg = Waage = balance ⁹ tessék = bitte = s'il vous plaît ¹⁰ temető = Friedhof = cimetière ¹¹ sírkő = Grabstein = pierre sépulcrale ¹² hirdetés = Reklam = réclame

artis Colt uso, contigit¹³ puncto temporis emori, quod tibi quoque, si sic fata tulerint, auxilio erit.»

In alio lapide hoc est inscriptum: Sub hoc lapide habebit requiem Jacobus Balton, qui nunc temporis procurator¹⁴ est fabricae calceamentorum¹⁵ optimorum. Levissime invenitur in 15. platea, No 57.

Lad. Csaba disc. gymn. Acad. Bp.

1. Rustico cum in curru electrico fumat,¹⁶ conductor: Nonne, dicit, vides inscriptionem «Fumare vetitum¹⁷ est?» — Rusticus paululum cogitat, deinde interrogat: «Uterisne aqua¹⁸ purgativa?»¹⁸ — «Minime» respondet conductor. — «Cur non uteris? Nonne vides hanc alteram inscriptionem: Utere aqua purgativa Igmándi!»

2. Paulus: Quantum progressum in (arte) musica fecisti? — Petrus: Certe magnum. Initio enim, cum fidibus¹⁹ canebam¹⁹, duo canes in horto nostro latrabant, nunc autem iam tantum unus.

Stephanus de Csinády disc. Piani (Pécs).

¹³ sikerült = gelingen = réussir ¹⁴ üzletvezető = Geschäftsführer = gérant ¹⁵ cipő = Schuh = chaussure ¹⁶ dohányoz = rauchen = fumer ¹⁷ tilos = verboten = défense de ¹⁸ keserűvíz = Bitterwasser = eau purgative¹⁹ hegedű = Violin spielen = jouer du piano

Calliditas¹ feminina. Agricola quidam mortem suam iam haud procul esse sentiens coniuge sua praesente sic exclamavit: «Vae mihi, qui per omnem vitam tam multa peccaverim! Utinam tot vitia saltem² quodam modo expiare possim! Itaque oro te, uxor, ut me mortuo optimum boum nostrorum vendas eiusque pretium pauperibus dones.» Paulo post vir mortem³ obiit.³ Femina consilium mariti peractura⁴ non solum bovem egit in forum⁵ boarium,⁵ sed etiam gallum⁶ eo secum tulit. Unus ex hominibus aliquid venditurus⁷ quaesivit, quanti⁸ bovem emere posset. Vidua⁹ agricolae respondit: «Bos tantum uno pengone, at gallus constat¹⁰ trecentis pengonibus, neque autem bos sine hac ave venditur.» Frustra rusticus plus promittebat pro bove, hoc tamen animal ei una cum gallo emendum erat. Deinde callidissima uxor agricolae mortui pauperibus unum pengonem dedit, sed pretium galli sibi retinuit.

Arnoldus Pányi Cassoviensis.

¹ ravaszág = Schlaueheit = ruse ² legalább = wenigstens = au moins ³ mortuus est ⁴ ut perageret ⁵ állatvásár = Viehmarkt = marché aux bestiaux ⁶ kakas = Hahn = coq ⁷ vendere volentibus ⁸ mennyiért = zu welchem Preise = pour combien ⁹ özvegy = Witwe = veuve ¹⁰ kóstál, kerül = kosten = coûter

Iuvenis promptus. Revera non videbatur talis esse, qualem bonum mercatorem esse oportet: infirmus, timidus et ineptus¹ erat. Denique invenit quendam virum probum. Notus pellic² erat is ex parte urbis interiore. Hic ausus est virum experimento cognoscere. — «Bene est, iuvenis, — inquit — mercede³ conduco³ te temptandi causa.» «Promitto tibi fore, ut te non poeniteat...» — «Mihi non satis faciunt promissa. Hoc ipso die cognoscere volo, qualis sis. Hanc rationem⁴ iam septies frustra misi debitori.⁵ Ergo Tibi committo exactionem⁶ huius pecuniae. Si ei persuadere potes, ut solvat,⁷ carus acceptusque mihi eris.» — «Certe solvet. Sed unicam explicationem rogo. Putasne hunc dominum habere alias rationes multas nondum solutas apud creditores diversos?»

Mercator fere ululans risit. — «Habetne? Ubique habet! Notus est in urbe tota. Plurimis collegarum meorum omnis spes⁸ adeo adempta⁸ est, ut eum iam non amplius moneant. Iuvenis gaudens terit manus suas, deinde volat ad virum. Duabus horis post redit. — «Hic sunt duo milia pengonum», — dicit mercatori et pecuniam deponit. Mercator terit oculos suos et numerat pecuniam. Qualem vim magicam! Denique dicit: «O mi iuvenis! Quomodo hoc expugnasti?» — «Quam simplicissime. Dixi homini: Si non soluturus est, omnes eius in hac urbe creditores adibo et eis dicam...!» «eum non solvisse! Sed hoc iam pridem sciunt — «Non, non!... eum mihi solvisse.»

Esther Andorka disc. thygatrogymnasii Kaposvariensis.

¹ félszeg = linkisch = maladroit ² szűcs = Pelzhändler = pelletier ³ felfogad = engagieren = engagé ⁴ számla = Rechnung = facture ⁵ adós = Schuldner = débiteur ⁶ behajtás = Einkassieren = encaissement ⁷ fizet = zahlen = payer ⁸ reményét veszti = die Hoffnung aufgeben = désespérer

LECTORIBUS MAIORIBUS

Systema stenographiae S.-is Taylor. (4)

Ad linguam latinam accommodavit I. C. Danzer Pesthini 1802.

Institutiones stenographiae.

§. I. Principia generalia. 1. In scriptura stenographica perinde, ut in vulgari, vocabula e literis componuntur. 2. Literae stenographicae sunt linearum & notarum omnium brevissimae. 3. Vocabula stenographice scribuntur, ut sonant, nulla plane ratione habita orthographiae ab etymologiae ductae. 4. Quodvis vocabulum tantum consonantibus suis designatur, praetermissis omnibus vocalibus, excepta ea, quae aut in principio aut in fine vocis occurrit.

Nihil nos morari debet, quod quidam obijciunt, hoc modo vocabula diversa, quibus, omissis vocalibus, eadem consonantes remanent, satis discerni non posse. Haec enim difficultas, data mox infra uberiore rei explanatione, omnis evanescet. Quo facilius autem praecepta singularia scribendi ac legendi intelligi possint, explicandae sunt primum figurae notarum stenographicarum, earumque formandi ratio, tum significatio, ac denique modus eadem rite connectendi.

§. II. De figura & formatione notarum stenographicarum. Cum ad formandas notas stenographicas lineae quam brevissimae adhibeantur, nullaque earum brevior reperiat, quam *recta & circularis*: nostrae quoque notae sunt *rectilineae, semicirculares, aut ex utrisque compositae*. Idem vero signum, pro diverso situ, diversam quoque significationem induit. Cum autem quam plurimum intersit, illarum formarum rationem bene nosse, atque hanc eodem constanter modo ita exsequi, ut eadem certa forma dignoscere, stabilique mensura, oculis facile dimetiri liceat: omnem earum copiam hic ob oculos ponere, formationisque praecepta breviter subungere visum est, quo altius discendis in memoriam defigerentur.

Continuabitur.

De viris illustribus.

Duo viri nuper a Gubernatore nostro pro meritis cruce media Ordinis bene merentium stella addita ornati sunt, quorum vitam et facta praetermittere non possumus, quin breviter enumeremus.

I. **Dr. Paulus Gerinczy** natus in Odvas, in comitatu Aradiensis, die 8. Maii, a. 1906. Absolutis studiis suis gymnasialibus Magnováradini et in Kecskemét, ordinem canonicorum Praemonstratensium a. 1924 in Castro Jászó iniiit. Gradum doctoris philosophiae scholasticae, dein sacrae Theologiae, ac demum iuris canonici Romae adeptus est. A. 1930 ab Eminentissimo cardinali Ludovico Sincero, legato apostolico Pii XI Papae tunc temporis ex occasione anniversarii nongentesimi pie S. Emerici Ducis in Domino obdormitionis in Hungaria degenti, in Gödöllő ad sacrum ordinem presbyteratus est promotus.

Initio in Gödöllő, ac Budapestini in collegio Norbertino munere praefecti studiorum clericorum ordinis fungebatur; a. 1937 Dei miseratione et Apostolicae Sedis gratia Prior canonicae de Gödöllő in sui iuris canoniam paulo ante evectae factus statim in Promontorio Budensi novum gymnasium ordinis fundavit, itemque gymnasio Hungarico Norbertino Gödöllőensi adstruit aliud, id est *Gallicum gymnasium*. Quamquam onus aedificationum in Gödöllő iam antea factarum proventus possessionum intra fines Trianonicos remanentium superavit, tamen oeconomia correctā tam prospere continuata est externa et interna — spiritualis videlicet — canonicae florificatio, ut Prior e Sanctae Sedis benignitate consecrationem abbatialem quoque obtinuit.

Cum pleraeque partes regni Hungariae restituerentur, Paulus Gerinczy praepositurae antiquissimae de Castro Jászó XX annis ante amissae item Magnováradinensi abbas est praepositus, deinde antiqua canonicae gymnasia Cassoviae, Rosnaviae et Magnováradini activitate indefessa restauravit, ac denuo Hungariae iuventuti educandae et instruendae dicavit. Canonici Praemonstratenses praepositurae de Castro Jászó iterum unitae, post tot discrimina rerum in suis ecclesiis, prioratibus, residentiis, gymnasiis, convictibus et parochiis denuo eodem sicut antiquitus, immo maiore splendore Deo et Patriae famulantur sacrificantes, docentes et educantes, verbum Dei seminantes, animas pascentes.

Haec omnia Deo iuvante prudentia, perspicacitate, prospicientia, atque indefessa adlaboratione Pauli Gerinczy praepositi et praelati successerunt, qui primo lustro praelationis suae expleto dignus est habitus, ut a Domino Gubernatore Regni media Hungarici Ordinis Benemerentium cruce cum stella insigniretur.

L. S.

Dr. Paulus Gerinczy.

Vendelinus Endrédy.

II. **Vendelinus Endrédy** a. 1895 in pago Fertőendréd (comitatus Semproniensis) natus studia mediarum scholarum in gymnasiis O. S. Ben. Semproniensi Jaurinensique absolvit. In ordinem Cisterciensium a. 1917 ascitus est. Cum studia superiora in academia theologica ordinis Cist. atque in Universitate Pazmanyana Budapestinensi perficeret, in quaestionibus ad mathematicam atque physicam pertinentibus iam ab initio ingenium singulare eminuit. A. 1922 magister gymnasii Americani O. Cist. Budapestinensis factus est, ubi etiam facultates eius paedagogicae evolutae excultaeque sunt. Praefectus studiis, postea praeses sectionis Societatis Nationalis Magistrorum Med. Schol., a. autem 1938 rector gymnasii Cist. Budapestinensis factus est. Adolpho Werner abbate mortuo confratres unanimiter ducti eum ordini praefecerunt, itaque Vendelinus Endrédy, qui ob scientiam oeconomicae ingeniosam etiam extra Hungariam auctoritate florebat, novus abbas Zirciensis senator superioris domus legislativae Hungariae, non solum ordini suo, sed etiam toti collegio paedagogorum Hungaricorum nec non reipublicae institutoriae decori est, qui et gravitate ordinis sui et suo pondere paedagogico factor primarius vitae forensis est. Cum ordo Cisterciensium nuper octavum centenarium in Hungaria celebraverit (vide IUVENTUS pag. 73 m. Maii), honor a Gubernatore Endrédy abbati impertitus non solum magnificum laborem eius educatorium constructivumque laudibus effert, sed etiam ordinem, qui 800 annis ante Bela III regnante in medio regionis Bakony sede collocata populum nostrum in multa genera vitae oeconomicae introducens agriculturam et artificia docuit, animos spiritumque excoluit atque erudit.

Ex actis diurnis *Nemzeti Ujság*.

AENIGMATA.

Solutiones aenigmatum numeri IX. (m. Maii):

1. Colo, odor, loca, oram. — 2. Canis, arena, necat, inaro, sator. — 3. M, sal, salus, malacia, lucus, sis, a. — 4. Pluvia. — 5. Proconsul. — 6. Carthago. — 7. S, is, bis, abis, tabis, stabis. — 8. Candida de nigris et de candentibus atra facere. — 9. Hastis trium nummorum causa sub falas subire. — 10. *Ad Libram*: 1. Martialis. 7. Ani(o). 8. Lac. 9. Nec. 10. Implet. 12. M. 13. Scaevola. *Ad perpendicularum*: 2. Arcis. 3. Talpa. 4. In. 5. Venia. 6. Lacti. 11. LE.

Aenigmata recte dissolverunt: G. Moldoványi (*Verbőczyanum*), Eva Brámer, **Susanna Frank**, Jul. Györgyey, Cl. Hajdú, Eva Hartmann, Eva König, Eva Schlinger, Eva Weisz (*Veresianum*), Sus. Löwy (*Zrinyianum*), **Martinus Légrády** (*Ladislainum*), Eva Nemes (*Elisabethum*), I. Mosonyi (*Giselanum*), St. Grósz (*Scholae Piae Budapestinenses*).

